

GERMANŞÜNASLIQDA FRAZELOGİYA PROBLEMLƏRİNİN TƏDQIQI

Aynur Bünyadova

Lənkəran Dövlət Universiteti, Lənkəran, Azərbaycan

e-mail : aynour13@mail.ru

DOI: 10.30546/.2960-1967.2023.1.5

Xülasə. Germanşünaslıq çərçivəsində frazeologiya probleminin tədqiqində aparıcı mövqe rus-sovet və rus dilçiliyinə məxsusdur. Əvvəllər qərb dilçiliyinin idiom adlandırdıqları vahidin tədqiqi demək olar ki, maraq kəsb etməyib. Bununla belə, bir çox əcnəbi alimlər tərəfindən toplanılan bu vahidlər təsnif olunmaq üçün deyil, lüğət üçün sözlərin seçilmə prinsiplərini təyin etmək məqsədi ilə tədqiq olunmuşlar. Müasir germanşünaslıqda frazeoloji vahidlərin araşdırılması nəticəsində onların struktur və semantik məna aspektlərinin tədqiqi, sözün koqnitiv modelini öyrənmək metodikasının hazırlanması ilə yanaşı, frazeologiyanın müxtəlif yeni istiqamətlər üzrə tədqiqi ilə bağlı da xeyli işlər görülmüşdür. Buraya frazeoloji vahidlərin aktual mənalarnın koqnitiv planda araşdırılması, frazeoloji-semantik sahələr daxilində araşdırılmalar, gender semantikasi, müasir dilçilikdə frazeologizmlərin öyrənilməsi və təsviri məqsədilə koqnitiv dilçiliyin tələblərinə cavab verən metodikanın işlənilib hazırlanması, german dilləri frazeologiyasının derivasiya məsələləri, poliparadiqmal araşdırma metodologiyası istiqamətində tədqiqatlar da daxildir.

Açar sözlər: Germanşünaslıq, frazeoloji vahidlər, struktur-semantik, komponent, koqnitiv

Giriş

Müxtəlif dillərdə aparılmış frazeologiyaya dair tədqiqlər onu göstərir ki, frazeologiyanın inkişaf tarixi eyni bir yolla irəliləmiş və bu yolun əvvəlində sözdən fərqlənən, nitqdə isə sözü əvəz edən vahidlərin, birləşmələrin təsviri gəlir. Bu baxımdan german dillərinin frazeologiyasının da tədqiqi istisna təşkil etmir. Germanşünaslıq çərçivəsində müəyyən problemin öyrənilməsi tədqiqatçıların milli və coğrafi mənsubluğuna əsaslanmır, tədqiq olunan materialın dil qabığı, dil cildini nəzərdə tutur. Nəzəri problemlərə meyillilik rus və alman dilçiliyində daha güclü formada təzahür etmişdir. Bu tendensiya bu gün də qalmaqdadır. Ona görə də germanşünaslıqda frazeologiya problemlərinin tədqiqində də aparıcı mövqe rus dilçiliyindədir. Təsadüfi deyildir ki, əsas german, eləcə də roman dillərinin frazeologiyası da rus dilçiliyində daha çox və daha geniş miqyasda öyrənilmişdir. “İngilis və Amerika dilçiliyində idiomatika problemlərinin işlənməsi “ifadələrə” aid bir sıra lüğətlərə və dil vasitələrinə yazılmış ön sözlərdə yer almışdır. İngilis və Amerika alimləri “idiom” və ya “fraz” – “ifadə” (phrases) adlandırdıqları vahidləri semantik, struktur, qrammatik və bir çox başqa aspektlərdən tədqiq edib öyrənməyə bir elə əziyyət, əmək və vaxt da sərf etməyiblər, sadəcə praktik məqsədlərlə bu vahidləri toplayıb, onların lüğətlərini tərtib ediblər. İngilis alimlərini Qərb dilçiliyinin idiom adlandırdıqları vahidin ismi və ya feili birləşmə, söz birləşməsi, yaxud cümlə quruluşlu olması, atalar sözü və məsələlərin frazeologiyaya aid edilib edilməməsi, demək olar ki, maraqlandırmayıb. Nəticədə bu sahəyə aid geniş dartışma, təhlil və mübahisələrə əsaslanan tədqiqat işləri də yazmamışlar.

Bununla belə, germanşünaslıqda frazeologiya problemlərinin tədqiqat tarixindən bəhs edərkən xarici alimlərin və ya əcnəbi alimlərin (rus alimlərini bu qrupa daxil etmərik)

həcmindən və miqdarından asılı olmayaraq əldə olan əsərlərinə də istinad etməyi məqsəduyğun sayırıq.

İngilis alimi L.P.Smit 1925-ci ildə topladığı söz və idiomları bir kitab şəklində nəşr etdirmiş və onun girişində topladığı bu vahidlərin ya “qrammatik, ya da məntiqi normalarını pozan sözlər – idiomlar” olmasını qeyd etmişdir. Həmin kitabın müxtəlif nəşrləri internetdə yerləşdirilmişdir. Kitab rus dilinə tərcümə edilib 1959-cu ildə və sonralar da çap olunmuşdur [11, s. 208].

L.Smitdən sonra V.C.Boll ingilis idiomları kitabını tərtib etmiş, onun girişində idiomları “qeyri-adi mənada işlənən adi sözlər” adlandırmış, onların yeddi tipini fərqləndirmişdir: 1) işlək qrammatik qəliblər. Məsələn, adı soruşarkən Who is it?; qapı döyülərkən “Who’s there” və s.; 2) ciddi qrammatik normaları pozan birləşmələr (It’s me, not me, between you and I); 3) allüziv ifadələr; 4) müxtəlif növ şərti nitq qəlibləri (now then, now and then və s.); 5) fraza feilləri (to make out; to put up və s.); 6) metaforik ifadələr; 7) söyləmin mənasını dəyişən kiçik söz sırası dəyişikli birləşmələr [15, s. 7].

Əsil həqiqətdə tərtib olunan lüğətlərin sözlərində müəlliflərin verdikləri bu bölgülər ingilis alimlərindən ingilis dilinin frazeoloji vahidlərini təsnif etmək cəhdləri kimi deyil, lüğət üçün sözlərin seçilmə prinsiplərini təyin etmək kimi qiymətləndirilməlidir. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, german dillərinin frazeologiyasının tədqiqi istiqamətində rus alimləri çoxsaylı elmi-nəzəri araşdırmalar aparmışlar. Bunu nəzərə alsaq, germanşünaslıqda frazeologiyanın tədqiqi tarixini rus alimlərin əsərləri üzrə təhlilə cəlb etməyin doğru olduğunu söyləyə bilərik.

Rus germanşünaslığında frazeologiyanın tədqiqi ötən əsrin ikinci yarısından müvafiq ikidilli lüğətlərin tərtibi ilə başlanmışdır. Bu istiqamətdə işlər tədricən genişləndirilmiş, ingilis dilinin frazeologiyası üzrə araşdırmalara çevrilmişdir. N.N.Amosova ingilis dilinin frazeologiyası haqqında doktorluq dissertasiyası yazmışdır. Alim ingilis dili frazeoloji nəzəriyyəsini ümumiləşdirərək 1963-cü ildə monoqrafiya kimi çap etdirmişdir [1, s. 208]. Monoqrafiya ilk dəfə olaraq söz birləşmələri kontekst təhlili metodu ilə şərh olunmuş, frazeoloji birləşmələrin obyektiv təsnifi verilmiş, onların sərbəst birləşmələrdən fərqi aydınlaşdırılmışdır. Əsərdə frazeologiyanın əsas anlayışlarının təyininə də xüsusi yer verilmişdir.

İngilis dilinin frazeologiyasının elmi-nəzəri bazasının yaradılmasında A.V.Kuninin müstəsna xidməti olmuşdur. Onun frazeoloji nəzəriyyəsi germanşünaslıqda mərkəzi mövqelərdən birini tutur, müxtəlif german dillərinin frazeologiyasına tətbiqini tapması ilə seçilir [6, s. 488]. Tanınmış germanşünas-frazeoloq frazeoloji vahidlərin sabitlik xüsusiyyətini təyin etmiş, onu birləşmənin nitqdə hazır şəkildə işlənməsinə əsaslanmışdır. Bu isə hadisənin səbəbinə varmadan onun nəticəsinin aşkara çıxması ilə əlaqələndirilir.

XXI əsrdə frazeologiya problemləri bir çox tədqiqatların mərkəzində durmuşdur. Qeyd edilən aspektdən germanşünaslıqda frazeologiya üzrə aparılmış tədqiqatlar da əhəmiyyəti ilə seçilmişdir. Əgər XX əsrin son onilliyinə qədər germanşünas-frazeoloq daha çox frazeoloji

vahidlərin təyini və təsnifi, frazeologizmləşmə kriteriyalarının müəyyənləşdirilməsi problemlərini diqqət mərkəzinə çəkildirsə, XX əsrin son onilliyindən başlayaraq frazeologiya yalnız yuxarıda göstərilən deyil, xeyli dərəcədə fərqli istiqamətlərdə də inkişaf etdirilmişdir.

Germanşünaslıqda frazeoloji vahidlərin, idiomların aktual mənalarının koqnitiv planda araşdırılmasına xüsusi diqqət verilmişdir. Frazeoloji strukturun mənası, bu strukturun daxili komponentlərinin daşdıqları semlərin məna aktuallaşdırma aspektləri araşdırma obyektinə olmuşdur. Leksik mənanın sözün koqnitiv modelini ayırmaqla öyrənmək metodikası işlənib hazırlanmışdır. Bu metodika frazeologizmlərin koqnitiv aspektdən öyrənilməsində tətbiqini tapa bilər. Leksik mənaların koqnitiv modelini dərk etmə intuitiv baş verir. Bu, dil daşıyıcıları tərəfindən başa düşülür və leksikoqrafik mənbələrdə qeyd olunmur. İrəli sürülmüş fərziyyənin qiymətləndirilməsi çoxmənalı sözün bütün mənalarının təhlili və müqayisəsi prosesində reallaşır və bu zaman işlənmə xüsusiyyətlərinin leksikoqrafik mənbələrdə göstərilən izahları nəzərə alınır. Müəllif “frazeoloji vahidin işlənmə kontekstlərinin, həmçinin mənacə yaxın sözlərin koqnitiv modellərinin tutuşdurulması zamanı bu izahlar əhəmiyyət kəsb etdiyini” qeyd edir [2, s. 656]. Y.Q.Belyayevskaya irəli sürülmüş məna fərziyyəsinin dəqiqləşdirilməsi və təsdiqi üçün dil daşıyıcıları arasında psixolinqvistik eksperimentlərin aparılması zərurətini qeyd edir [3, s. 12].

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, frazeologiyanın bir sıra məsələlərinin frazeoloji semantik sahələr daxilində araşdırılması da hazırda diqqət mərkəzindədir. Frazeoloji semantik sahələr əsasında aparılan tədqiqatlar sahənin seçimindən asılı olaraq yeni istiqamətlərlə qovuşmaq imkanları qazanır. Məsələn, genderologiya müasir dilçilikdə ayrıca xətt kimi ayrılırsa, frazeoloji genderologiya məsələləri də müəyyən nöqtələrdə bu xətlə sıx əlaqələnir. Müxtəlif german dilləri əsasında gender frazeologiyasının həm ümumi gender münasibətləri zəminində, həm də “kişi”, “qadın” konseptləri üzrə öyrənilməsi, german dillərinin başqa dillərlə bu aspektdə tədqiq olunması artmışdır. Eyni zamanda german dillərinin deyil, başqa dillərin ümumi gender, “kişi”, “qadın”, “ailə” konseptlərinə əsasən tədqiqi müqayisəli tədqiqatlar üçün material bazasının formalaşmasına güclü təsir göstərir. Sonralar german dilləri ilə müqayisəli araşdırmalar üçün baza yaradır.

Gender semantikasına marağın artması sayəsində frazeologizmlərin gender aspektindən tədqiqinə həsr olunmuş işlərin sayı da çoxalmışdır. German dillərinin frazeologiyası əsasında qələmə alınmış bu cür işlər də az deyildir. İngilis animalistik vahidlərinin xüsusiyyətlərinin təhlili göstərir ki, belə vahidlərdə gender münasibətləri özünü kontekst səviyyəsində biruzə verir. “Zoonim komponentli frazeologizmlərdə gender əlaməti alınma təsir bağışlayır” [7, s. 300-306]. Müəllif ingilis dili frazeologizmlərində kişi keyfiyyətləri cərgəsində “cəsarət, qəhrəmanlıq, igidlik” ifadəsini daha çox tapır. Gender paremiologiyası məsələlərini M.A.Staşkova tədqiq etmişdir. İngilis dilinin atalar sözləri əsasında aparılmış bu araşdırmada kişi və qadın keyfiyyətlərinin qiymətləndirilmə xüsusiyyətlərinə diqqət verilmişdir [12, s. 22].

Müəllif belə bir qənaətə gəlmişdir ki, “ingilis gender frazeologiyasında dünyanın kişi mənzərəsinə üstünlük verilmişdir”.

S.S.Şumbasova ingilis dili frazeologiyasında florostik komponentli frazeologiyanı tədqiq etmişdir. Müəllif ingilis dili frazeologiyasında bitki komponentli vahidləri toplamış, onları qruplaşdıraraq təhlil etmişdir. Qruplaşdırma meyarları fərqli subsemantik sinifləri ayırmağa imkan verir. Qeyd olunan tədqiqatlar göstərir ki, bitki adları qrupunda frazeoloji vahidlər miqdarca çoxluq təşkil edir. Bu cəhət həmin qrupda məhz hansı bitki adlarının frazeoloji vahid tərkibində daha məhsuldar olmasını müəyyənləşdirməyə material verir. S.Şumbasova ingilis dili frazeologiyasında “rose”, “apple”, “nuts”, “grass” bitki adlarının frazeoloji birləşmə əmələ gətirməkdə məhsuldar olduğunu təyin etmiş, bitki adı komponentli frazeoloji vahidləri struktur, struktur-semantik və üslubi aspektlərdən təhlilinə çalışmışdır [14, s. 20]. Təbii ki, bu cür araşdırmanın başqa german dilləri üzrə də aparılması sonda məsələni german müqayisəli araşdırmalara zəmin yaradır.

M.A.Kiselyeva ingilis dilinin “Allah” və “şeytan” komponentli frazeologiyasını öyrənmişdir [5, s. 22]. Müəllif göstərir dilləri üzrə ümumi tədqiqat obyektinə çevirmək üçün kifayət qədər material ortaya qoya bilər. Burada başqa bir cəhət də aşkara çıxır. Bu və ya digər german dili üzrə olan hazır tədqiqat materialı fərqli sistem və strukturlu dil materialı əsasında yerinə yetirilmiş işlərlə

ki, “ingilis dili frazeologiyasında Bibliya mənşəli frazeologizmlər müəyyən qrup təşkil edir və onların dildə işləkliyi yüksəkdir”. Şübhəsiz ki, bu məsələ başqa german dillərinin materialları əsasında da müəyyən səviyyədə öyrənilmişdir.

Müasir dilçilikdə frazeologizmlərin öyrənilməsi və təsviri məqsədlə koqnitiv dilçiliyin tələblərinə cavab verən metodikanın işlənilib hazırlanmasına xüsusi diqqət göstərilir. Bu zaman frazeoloji vahidlərin, materialın spesifikliyi də nəzərə alınır. Y.Q.Belyayevskaya koqnitiv linqvistikadan bəhs edərkən onun yeni yanaşma və metodlar tələb etdiyini diqqət mərkəzinə çəkir. Bununla bərabər, linqvistik biliklərin digər paradigmalarda əldə olunmuş nəticələrdən imtina etmək də lazım deyildir. Əksinə, koqnitiv linqvistika mövcud biliklərə istinad edir. Belyayevskaya qeyd etdiyi kimi, “koqnitiv-diskursiv paradigmanın vəzifəsi izah edilməmiş izah etmək, linqvistikanın əvvəl əldə etdiyi nailiyyətlərin üstündən xətt çəkməyib onları zənginləşdirməkdir” [4, s. 22].

German dilləri frazeologiyasının derivasiya məsələləri də tədqiqatçıların diqqətindən kənar qalmamışdır. N.Q.Rəhmətullayevanın koqnitiv dilçilik aspektində yazdığı dissertasiyasında frazeologiyada struktur-semantik analogiya anlayışı təqdim olunur. Müəllif belə qənaətə gəlir ki, struktur-semantik analogiya, oxşarlıq əsasında yeni frazeologizmlərin yaranması konseptuallaşma və kateqoriallaşma proseslərini əks etdirir, yeni və ya modifikasiya edilmiş konseptləri obyektivləşdirir [9, s. 109]. Məlumdur ki, konseptuallaşdırma, kateqoriallaşdırma və konsept terminləri koqnitiv dilçiliyə aid anlayışları ifadə edir.

Frazeologiyanın koqnitiv dilçiliklə bağlı məsələlərinin müəyyən sözlərin iştirakı ilə əmələ gələn frazeoloji vahidlər əsasında tədqiq olunmasına da diqqət artmışdır. Məsələn, Y.A.Nikulina tərkibində “word”, “God”, “man”, “woman” və s. sözlər olan frazeoloji vahidlər tədqiqata cəlb edir, onların konseptual metafor yaratma imkanları aşkara çıxarır [8, s. 23-27]. Ümumiyyətlə, müasir germaşünaslıqda frazeologiyaya aid işlərdə koqnitiv proseslərin aydınlaşdırılmasına xüsusi diqqət verilir ki, bu da koqnitiv frazeologiya problemlərinin aktuallığını təsdiq edir. Koqnitiv dilçilik dil formalarında bütün dərkətmə proseslərinin əksini tapmasını və qeydə alınmasını təsdiq edir. Belə proseslərdən biri də insanın ətraf aləmi, dünyanı qavramasıdır. Koqnitiv frazeologiya məsələləri dil strukturlarının öyrənilməsinin vahid koqnitiv metodologiyasına istinad edir. Belə tədqiqat işlərində dərkətmənin ümumi və xüsusi metodları – induktiv-deduktiv metod, kəmiyyət hesablanması və təsnifat metodları, frazeoloji vahidlərin struktur-semantik və konseptual təhlili metodları tətbiqini tapır. Qeyd olunan metodların kompleks istifadə olunması biliklərin koqnitiv paradigması prizmasından frazeologiyanın nəzəri aspektlərinə baxmağı gerçəkləşdirir.

Frazeologizmlər qavrayışın müəyyən xarakteristikalarına işarə edə bilər və semantikasında müvafiq konseptləri birləşdirə bilər.

A.V.Tuarmenskaya koqnitiv qavrama prosesini ingilis dili frazeologiyası prizmasından araşdırmağa çalışmışdır. O, qavrama xüsusiyyətlərinin müasir ingilis dili frazeoloji vahidlərində inikasını aşkara çıxarmaq yollarını axtarmışdır. Qavramanı koqnitiv anlayış kimi təyin edən müəllif göstərir ki, “persepsiyanın müxtəlif növlərinə (görmə, eşitmə, dad, iybilmə) ingilis dili frazeologizmlərinin tərkibinə daxil olan hissi qavrama feilləri və müvafiq hiss üzvlərinin adları olan frazeologizmlər ifadə edir”. Tədqiqatçı “ingilis dilinin bu növdən olan frazeologizmlərində qavrayışın tamlıq, predmetlilik, şəxsi qavrama keyfiyyəti” kimi xüsusiyyətlərin əks olunmasını təsvir etməyə çalışmışdır [13, s. 64-71]. Şübhəsiz ki, müasir germaşünaslıqda bu cür məsələlərin başqa konseptlər əsasında öyrənilməsi də əhəmiyyətli və aktualdır.

Müasir germaşünaslıqda frazeologiyanın tədqiqi ilə bağlı diqqəti cəlb edən məsələlərdən biri də poliparadiqmal araşdırma metodologiyasının işlənilib hazırlanmasıdır. Y.V.Rijkina poliparadiqmallıq şəraitində ingilis dili frazeoloji okkasionallığın tədqiqi metodologiyasını hazırlamağa çalışmışdır. O, dilçilik üzrə elmi tədqiqatlara xas olan poliparadiqmal tədqiqatlara əsaslanaraq frazeologiyanın da eyni aspektdən öyrənilməsinin mümkünlüyü fərziyyəsini irəli sürmüş və german dilləri frazeologiyasında okkasionallığın bu istiqamətdə tədqiqini aparmışdır [10, s. 37]. Məlumdur ki, poliparadiqmallıq prinsipi integrativ yanaşma tələb edir, tədqiqat prosesinə yaxın elmlərin (koqnitologiya, psixologiya, kulturologiya, semiotika və s.) məlumat və araşdırma mexanizmini cəlb etməyi zəruriləşdirir. Bu cəhət müxtəlif metodoloji sistemlərin və istiqamətlərin müştərək fəaliyyətini mümkünləşdirir, linqvistik hadisələrin kompleks və hərtərəfli öyrənilməsinə imkan yaradır. Frazeoloji vahidlərin okkasionallıq funksionallığı da mürəkkəb problemlərdən biridir. Frazeoloji

okkasionallığın german dilləri materialı əsasında tədqiqi prosesində formalaşan metodikanın həm başqa dillərin frazeologiyasında, həm də müqayisəli frazeoloji araşdırmalarda istifadə olunması imkanları yaranır. Poliparadiqmallıq isə, bir tərəfdən frazeologiyanın ənənəvi metod və üsullarından, digər tərəfdən, linqvistikanın koqnitiv-kulturoloji istiqamətlərindən əxz olunmuş metodlarından birgə istifadəni gerçəkləşdirir.

Nəticə

Aparılan tədqiqatlar əsasında elə nəticəyə gəlmək olar ki, müasir germaşünaslıqda frazeoloji vahidlərin funksional və kommunikativ xüsusiyyətlərinin, frazeologiyanın linqvistik-mədəni aspektlərinin, o cümlədən frazeoloji vahidlərin milli-mədəni xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi istiqamətində müxtəlif yeni istiqamətlər üzrə xeyli işlər görülmüşdür. Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, frazeoloji vahidlərin praqmatik funksiyalarının sosiolinqvistik aspektləri, frazeologiyanın submədəni kontekstdə funksionallığı, frazeoloji vahidlərin koqnitiv sinergetikası, frazeologiyanın linqvodidaktik aspektləri, frazeologiya sahəsində modelləşdirmə, frazeoqrafiya, milli korpuslarda frazeoloji seqment, frazeoloji vahidlərin avtomatik təyini və avtomatik tərcüməsi, müəllif frazeoqrafiyası və s. məsələlər haqqında tədqiqatlar da aparılmış və aparılmaqdadır.

Ədəbiyyat

1. Амосова, Н.Н. (1983). *Основы английского фразеология*. Н.Н.Амосова. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, с.208.
2. Баранов А.Н. (2008). *Добровольский Д.О..М.: Знак*, с. 656.
3. Беляевская, Е.Г. (1991). *Семантическая структура слова в номинативном и коммуникативном аспектах (Когнитивные основания формирования и функционирования семантической структуры слова)*: дис. доктора филологических наук М., с.12
4. Беляевская, Е.Г. (2009). *Концептуальная структура семантики идиом и методы ее изучения // Актуальные проблемы изучения комплексных языковых знаков*. – М.:ИПК МГЛУ «Рема», с.22
5. Киселева, М.А. (2016). *Функционирование лексических единиц god и devil в современном английском языке*: Автореф. дис. кандидата филологических наук – М., с.22.
6. Кунин, А. В. , (2005). *Курс фразеологии современного английского языка*. А.В.Кунин. –Дубна: Феникс. с. 488.
7. Лазарева, О.М., Никулина, Е.А. (2016). *Изучение некоторых английских анималистических фразеологизмов в гендерном аспекте*. Преподаватель XXI век. – М., №3, с.300-306

8. Никулина, Е.А. (2017). *Семантика английских фразеологизмов с компонентом “word” Язык, сознание, коммуникации*. Сб.статей. М.: МАКС-Пресс, Вып.57, с.223-227
 9. Рахматуллаева, Н.Г. (2016). *Когнитивные основания структурно-семантический аналогии во фразеологии английского языка*: Автореф. дис. кандидата филологических наук, с. 109
 10. Рыжкина, Е.В. (2019). *Методология исследования фразеологической окказиональности в условиях полипарадигмальности (на материале английского языка)*: с. 37
 11. Смит, Л.П. (1959). *Фразеология современного английского языка*. Пер. с англ. Текст. Л.П. Смит. М.: Учпедгиз, с. 208.
 12. Сташкова, М.А. (2015). *Функционирование пословиц и антипословиц с гендерным компонентом в современном английском языке*: Автореф. дис. кандидата филологических наук М, 22 с.
 13. Туарменская, А.В. (2019). *Когнитивный процесс восприятия сквозь призму английского фразеология*. Вестник Рязанского Государственного Университета. – Рязань: Издание РГУ, –№ 5(202), с.64-71
 14. Шумбасова, С.С. (2011). *Функционирования флористической лексики и фразеологии в английском языке*: Автореф. дис. кандидата филологических наук/ – М., с. 20.
- W.J.Ball. (1958). *Colloquial Idiom*. London – New York – Toronto. “Greengo”, –р.7

STUDY OF PHRASEOLOGICAL PROBLEMS IN GERMAN STUDIES

Aynur Bunyadova

Lankaran State University, Lankaran, Azerbaijan

In the framework of German studies, the leading position in the study of phraseology problem is in Russian-Soviet and in Russian linguistics. Previously, western linguistics was not interested in the study of the unit which was called idiom. However, these units collected by many foreign scholars were studied not for classification, but for the purpose of determining the principles of words selection for the dictionary. As a result of researching phraseological units and idioms in German studies, their structural and semantic meaning aspects have become the object of research, and the methodology of studying the cognitive model of the word has been developed. In modern German studies, a lot has been carried out on the study of phraseology in different new directions. It includes research in the direction of studying functional and communicative features of phraseological units, linguistic-cultural aspects of phraseology, as well as national-cultural features of phraseological units.

Key words: German studies, phraseological units, structural-semantic, component, cognitive

ИЗУЧЕНИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ В ГЕРМАНИСТИКЕ

Айнур Буньядова

Лянкяранский государственный университет, Лянкярань, Азербайджан

В рамках германистики ведущее место в изучении проблемы фразеологии занимает русско-советское и русское языкознание. Ранее западная лингвистика почти не интересовалась изучением единицы, называемой идиомой. Однако эти единицы, собранные многими зарубежными учеными, изучались не для классификации, а с целью определения принципов отбора слов для словаря. В результате изучения фразеологизмов и идиом в германистике объектом исследования стали их структурно-семантические аспекты значения, разработана методика изучения когнитивной модели слова. В современной германистике проведена большая работа по изучению фразеологии в различных новых направлениях. Он включает исследования в направлении изучения функциональных и коммуникативных особенностей фразеологизмов, лингвокультурологических аспектов фразеологии, в том числе национально-культурных особенностей фразеологизмов.

Ключевые слова: Германистика, фразеологизмы, структурно-семантический, компонент, когнитивный

Daxil oldu: 02.05.2023;

Çapa qəbul edildi: 14.06.2023;

Çap edildi: 23.06.2023